

Ke knize L. Fiala, J. Klejdus, H. Vymazalová: Ptáci Znojemska,
vydané nakl. Sursum 2007

Some notes to L. Fiala, J. Klejdus and H. Vymazalová book - Birds of Znojmo region

Jiří Šírek¹⁾

¹⁾ Tržní náměstí 63, 752 01 Kojetín, Česká republika; jirka.sirek@seznam.cz

Do ruky se mi dostala publikace popisující avifaunu Znojemska, biologicky i ornitologicky cenné oblasti našeho státu. Na základě požadavku zaslání jednou ze spoluautorek, paní Hanou Vymazalovou na Středomoravskou pobočku ČSO, prostřednictvím konference OVIS, dovoluji si napsat zde pár postřehů k výše uvedené knize.

Je dobře, že se v posledních letech tak trochu „roztrhl pytel“ s regionálními ornitologickými knihami, které mapují ptáky v řadě oblastí ČR. Sám jsem měl možnost zakoupit si a prostudovat tyto knihy o ptácích Krkonoš, Orlických hor, Podblanicka či Českomoravské vrchoviny.

Hned na úvod je třeba konstatovat, že kniha Ptáci Znojemska nedosahuje kvalit výše uvedených publikací. Sami autoři to svým způsobem naznačují již v úvodu, kdy uvádějí, že použili především vlastní data z průzkumů v letech 1970–2004, která doplnili některými údaji z doby před rokem 1970 a údaje jiných ornitologů z období sledování jsou zařazeny „pouze pro doplnění ... a to jen u některých významnějších druhů“. Samotného by mě zajímalo, jaký při tom použili klíč, tedy jakého autora a jaké pozorování vybrali, a jaké již ne?

Publikace si však, a to je nutné z hlediska objektivitu říci předem, neklade za cíl kompletní a vyčerpávající popis avifauny Znojemska, ale má být považována za dílčí příspěvek k jejímu poznání. Jako taková jistě splnila svůj účel a pro ty, kteří někdy v budoucnosti budou skutečně důkladně tento region ornitologicky zpracovávat, může sloužit jako dobrý výchozí materiál.

Ke zpracování a obsahu knihy ještě pár poznámek:

1. U každého druhu je uveden stručný popis zpracovávaného druhu. Myslím, že v dnešní době jde o zbytečné plýtvání místem. Pro začátečníky tento popis nic neřekne, odborník jej přeskochí. V současné době je totiž i na našem knižním trhu dost publikací, kde se s popisem druhů i začátečníci mohou dobře seznámit. Navíc mnohdy je popis téměř nic neříkající, viz např. popis racka bouřního, stříbřitého, bělohavého a žlutohého s evidentními chybami týkajícími se barvy nohou u dospělých ptáků.
2. Výskyt řady vzácnějších druhů je zpracován i v mapách regionu. Je otázkou, proč autoři nepoužili dnes běžně používané kvadrátové mapy. Nemyslím, že mapa regionu s uvedením obcí a vyznačením výskytu druhu je úplně špatnou myšlenkou, přesto by mohly být kroužky s výskytem alespoň barevně odlišeny.
3. Trochu mě překvapil poměrně malý počet pozorování některých vrubozobých, bahňáček a rackovitých vzhledem ke krajině Znojemska, bohaté na vodní plochy a rybníky. Autoři však zřejmě použili u těchto druhů vlastní údaje, kterých není mnoho, navíc se asi nikdo z nich nevěnoval důkladněji některému rybníku (rybníkům). Je škoda, že i tak charakteristické druhy mimohnězdni doby této oblasti, jako jsou husa polní a běločelá, se nedočkaly více údajů o početnosti, datech přiletu, odletu atd.

4. U vzácně se vyskytujících druhů v rámci celé ČR, tedy těch, jejichž ověření výskytu spadá do kompetence faunistické komise ČSO, se autoři s tímto problémem nijak nezabývali. Jednak u takto vzácných pozorování chybí údaj, zda výskyt byl či nebyl projednán FK a s jakým výsledkem, jednak většina těchto údajů ani FK nebyla dodána. Jedná se např. o kormorána malého, ibisa hnědého, orla nejmenšího, orlíka krátkoprstého, motáka stepního, racka mořského, racka tříprstého, rybáka malého, fuhýka menšího a rudohlavého, zedníčka skalního či hýla křivčího. Naopak, pozorování rybáka malého z 14.6.2002 v Jaroslavicích, 1 ad., D. Horal, akceptovaného FK, neuvádějí. Jsme-li u rackovitých, pak ještě poznámka k rackovi tříprstému. Klejdus (1980) uvádí ze 4.11.1978 pozorování 18 ex. na Jaroslavickém rybníku, v předkládané knize se píše o 1 ex. z tohoto data a lokality. Jde tedy zřejmě o nápravu nějaké chyby, na což upozornil již Schröpfer (2001), *Sylvia* 37: 109–114.
5. Těžištěm a pozitivem knihy jsou nepochybně údaje o výskytu druhů, které se v rámci ČR vyskytují jako hnízdící jen řídce, případně je pro ně Znojmsko dnes již posledním útočištěm. Právě pro tyto informace jsem knihu zakoupil. Jedná se o zpracování výskytu bukače velkého, bukáčka malého, kvakoše nočního, husy velké, pochopa, dropa velkého (je mu věnováno nejvíce prostoru, téměř 12 stran), dytíka úhorního, vlhy pestré, dudka chocholatého, lelka lesního, břehule říční, drozda kvíčaly, cvrčílek, moudivláčka lužního, kavky obecné, havrana polního a strnada lučního.
6. Zajímavé jsou i fenologické údaje u některých tažných druhů, přesto mi chybí alespoň průměrná data a některá krajní odletová data u některých tažných druhů.
7. Vhodnou přílohou knihy jsou také solidní fotografie některých ptačích druhů Znojmska či jejich hnízdišť. V příloze je jich 36, k tomu 6 na obalu knihy. Škoda, že aspoň u významnějších druhů není uvedeno datum pořízení snímku.
- Přes některé výtky lze autorům poděkovat za vytvoření knihy, která by neměla chybět v knihovně každého ornitologa, zabývajícího se touto oblastí. Zároveň ji lze doporučit všem ornitologům, kteří se Znojmo a jeho okolí chystají navštívit, či těm, kteří se chystají podobným způsobem zpracovat avifaunu ve svém regionu. Jak již bylo napsáno na počátku, kniha bude jistě dobře sloužit jako základ pro případné důkladné zpracování regionu Znojmska.